

250739

การวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ดารณี คำภีระปัญญา

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

การวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ดาร์ณี คำภีระปัญญา

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

การวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ดรรชนี คำกระป๋อง

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

..... ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุณีย์ ทังเจริญกุล

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตินันท์ อัครเดชอนันต์

..... กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตินันท์ อัครเดชอนันต์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผ่องศรี เกียรติเลิศสนภา

..... กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผ่องศรี เกียรติเลิศสนภา

..... กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ เอี่ยมจ้อย

1 มีนาคม 2555

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตินันท์ อัครเดชอนันต์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผ่องศรี เกียรติเลิศนภา อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นและแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจ และเอาใจใส่แก่ผู้ศึกษาตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันมีค่ายิ่งใน ระหว่างการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณคณะแพทยศาสตร์ที่กรุณาสันนุชนทุนบางส่วนใน การศึกษาต่อ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการการสอบทุกท่านที่กรุณาให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วย และบุคลากรผู้ปฏิบัติการพยาบาลทุกท่านในงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ ตลอดจนหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล และ ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาของท่านเพื่อเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้สำเร็จลงได้

ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบุพการี ผู้ร่วมงานทุกท่าน และเพื่อนๆทุกคนที่เป็น กำลังใจให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินการค้นคว้าแบบอิสระได้สำเร็จ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจาก การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ขอมอบแด่ บุพการี ครอบครัว คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่านที่มีส่วนทำให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ทั้งที่กล่าวถึงและไม่ได้ กล่าวถึงในที่นี้

ดารณี คำภิระปัญญา

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางดารณี คำภีระปัญญา

ปริญญา

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพยาบาล)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตินันท์ อัครเศษอนันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พ่องศรี เกียรติเลิศสนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

250739

การจัดการความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ที่ให้บริการด้านสุขภาพโดยเฉพาะในหอผู้ป่วยหนัก การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสถานการณ์การจัดการความรู้และระบุปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้และพยาบาลวิชาชีพจำนวน 27 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจงจากพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มระดมสมองที่ผู้ศึกษาพัฒนาจากกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ของอาร์เธอร์ แอนเดอร์สัน และสถาบันคุณภาพและเพิ่มผลผลิตอเมริกา (Arthur Andersen, & The American Productivity & Quality Center, 1996) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ความรู้ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรมเป็นความรู้ที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยวิกฤตทางศัลยกรรมที่มีความผิดปกติของระบบต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งพบทั้งในรูปแบบความรู้ชัดแจ้งที่เก็บไว้ในรูปแบบของเอกสารและเพิ่มเก็บข้อมูลจิตตอลและความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ในตัวบุคลากรพยาบาล

2. กระบวนการจัดการความรู้ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรมประกอบด้วย การกำหนดความรู้ที่ต้องการหรือจำเป็นในการดูแลผู้ป่วย การรวบรวมความรู้ในรูปแบบความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึก การปรับแต่งความรู้ให้เหมาะสมกับการใช้งาน การเรียบเรียงความรู้ให้เป็นหมวดหมู่ การนำ

ความรู้มาใช้ในการงาน การแบ่งปันความรู้แก่บุคลากรพยาบาล และการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่จากการ
คู่และผู้ป่วยในหอผู้ป่วย

3. ปัจจัยเอื้อต่อการจัดการความรู้ได้สำเร็จ คือภาวะผู้นำของผู้บริหารและการเป็นตัวอย่างที่
ดีของการจัดการความรู้ วัฒนธรรมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการ
พยาบาล การใช้เทคโนโลยีในการจัดการความรู้และการประเมินผลการจัดการความรู้

4. ปัญหา/อุปสรรคของการจัดการความรู้คือ บุคลากรพยาบาลไม่มีความรู้เรื่องการจัดการ
ความรู้มากพอที่จะทำการจัดการความรู้ในหน่วยงานได้ แรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่เพียง
พอ ไม่มีแหล่งที่จะรวบรวมความรู้ให้เป็นระบบ ไม่มีผู้รับผิดชอบในการปรับแต่งความรู้ที่ชัดเจน
ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษไม่ดีพอ เทคโนโลยีในการสืบค้นไม่เพียงพอ ภาระงานมากและ
ขาดการสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการจัดการความรู้

5. ข้อเสนอแนะของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรมคือ ควรมีการจัดประชุม
เชิงปฏิบัติเรื่องการจัดการความรู้แก่บุคลากรทางการพยาบาลทุกระดับ มีการสื่อสารเกี่ยวกับการ
จัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง กำหนดผู้รับผิดชอบในการปรับแต่งความรู้ที่ชัดเจน จัดสถานที่ในการ
รวบรวมความรู้ไว้เป็นส่วนกลาง จัดสรรเวลาให้พยาบาลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้
และจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ให้แก่หน่วยงานอย่างเพียงพอ

ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถใช้ผลจากการศึกษานี้ในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริม
การจัดการความรู้จัดการกับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้และจัดหาปัจจัยเอื้อและปัจจัย
สนับสนุนการจัดการความรู้ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ได้อย่าง
พอเพียง

Independent Study Title Situational Analysis of Knowledge Management Among Professional Nurses in Surgical Critical Care Unit, Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital

Author Mrs. Daranee Kampeerapanya

Degree Master of Nursing Science (Nursing Administration)

Independent Study Advisory Committee

Assistant Professor Dr. Thitinut Akkadechanunt	Advisor
Assistant Professor Dr. Pongsri Keitlertnapha	Co-advisor

ABSTRACT

250739

Knowledge management is an important factor in enhancing organizational performance in healthcare service especially in the critical care unit. The purposes of this study were to describe the situation regarding knowledge management and to identify problems, obstacles, and suggestions to improve the knowledge management among professional nurses in Surgical Critical Care Unit, Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital. The sample included documents related to knowledge management and 27 nurses, purposively selected from nursing personnel in the Surgical Critical Care Unit. Research instruments were the guidelines for interviews and group brainstorming developed by the researcher based on the concept of Arthur Andersen and The American Productivity & Quality Center (1996). Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The results of this study were as follows:

1. Knowledge in Surgical Critical Care Unit included the knowledge for caring for critical patients undergoing surgery to correct the abnormality of the body system. This included both explicit knowledge which was found in documentation and digital forms, and tacit knowledge within nursing personnel.

2. The process of knowledge management in the Surgical Critical Care Unit included the identification of desirable or essential knowledge in caring for patients, the collection of knowledge in both explicit and tacit forms, the modification of knowledge for appropriate use in the unit, the organization of knowledge in categories, the application of knowledge in work, the sharing of knowledge among nurses, and the creation of new knowledge from caring for patients in the unit.

3. The facilitating factors for knowledge management included administrator leadership and a good role model for knowledge management, knowledge sharing culture, participation of the nursing personnel, utilizing of technology for knowledge management, and evaluation of the knowledge management.

4. Problems and obstacles of knowledge management included insufficient knowledge of knowledge management among nurses in order to implement in the nursing unit, inadequate motivation in knowledge sharing, lack of a place to collect and organize knowledge, no responsible person in knowledge refining, non-proficiency in English, scarcity of searching technology, high workload and an insufficient budget for supporting knowledge management.

5. Recommendations from professional nurses in surgical critical care unit included: conducting a knowledge management workshop for nursing personal in all levels, continuously communicating about knowledge management, identifying a person to be responsible for refining the knowledge, arranging a center to store knowledge, allotting time for nurses to participate in knowledge management activities and allocating an adequate budget to support the knowledge management process to the unit.

Nurse administrators could use the results of this study to develop a plan for improving and promoting knowledge management, managing problems and obstacles of knowledge management, and providing sufficient facilitating and supporting factors for knowledge management in the Surgical Critical Care Unit at Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
คำถามการศึกษา	8
ขอบเขตของการศึกษา	8
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การจัดการความรู้	10
การจัดการความรู้ในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม	
งานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ โรงพยาบาลมหาสารคาม	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	38
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	39
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	39
ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
การอภิปรายผล	70
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	82
สรุปผลการศึกษา	82
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	86
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	86
เอกสารอ้างอิง	87
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์	93
ภาคผนวก ข เอกสารพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	96
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง “การวิเคราะห์สถานการณ์ การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย วิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่”	99
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	104
ประวัติผู้เขียน	105

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
4-1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารทางการแพทย์ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการทำงาน การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ การเป็นกรรมการ/คณะทำงาน การจัดการความรู้ทางการแพทย์ของหน่วยงาน	43
4-2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการทำงาน การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ การเป็นกรรมการ/คณะทำงาน การจัดการความรู้ทางการแพทย์ของงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์	45